

Iz šole. — Demant. Ljubomil Vidmajer. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

## Kulturno delo.

+ **Zveza narodnih društev** se je do- slej ustanovila za Gorisko ter za Stajersko in Koroško skupaj. Edino na Kranjskem še ni- mamo take organizacije, ki bi bila jako po- trebna. Potem bi se dala ustvariti tudi cen- trala za vse slovenske pokrajine. Popolnoma se strinjamo z nazori „Domovine“, da bi bilo na ta način ne le olajšano enotno delo za prosveto naroda, temveč da bi bil tudi olajšan boj proti njegovemu zastrupljanju zlasti po klerikalnem časopisju. Bilo bi to res vredno slavljenje Trubarjeve štiristoletnice!

+ **Ljudska knjižnica v St. Jurju ob juž. žel.**, tako nam poročajo, vrlo uspeva ter ima čimveč odjemalcev izmed kmetijskega našega ljudstva. Tu se vidi, kaj zmora do- sledno, neustrašeno delo. Vsa čast tamošnjemu učitelstvu, osobito tov. K. Kvedrul! — Isto- tako izvrstno posluje m l e k a r n a v St. Jurju vključ vsem mahinacijam klerikalne stranke. Naš narod že uvideva, k d o m u r e s d o- b r o h o č e. Vse hujškanje duhovnikov nič ne izda. Kmetu res pomagati, pridobivati mu gmotnih pripomočkov; to velja. Zato pa le dalje tako in zama bo ves napor naših ljud- skih izkoriščalcev!

+ **190. vodstvena seja družbe sv. Cirila in Metoda** dne 13. rožnika je vzela na znanje, da „Kat. pol. in gospodarsko dru- šтво za Slovence na Koroškem“ v Celovcu ni odgovorilo vodstvu, ki ga je pred nekaterimi meseci vprašalo za svet zaradi ustanovitve družbinega vrta in šole v Borovljah; da prav- kar imenovano društvo ni odgovorilo, kaj je storiti, da se reši neka šola na Koroškem iz- objeta „Schulvereinova“; da vodstvo druž- bine šole v St. Rupertu pri Velikovem ni od- govorilo na vodstven dopis, ki zahteva poja- nila, kam gre denar nabran za velikovsko šolo; da nadškofijstvo v Gorici ni odgovorilo, ko ga je vodstvo prosilo za slov. kateheta na neki šoli, ki se ustanavlja na Gorškem. — Službo učitelja in voditelja družbine šole na Muti je dobil nadučitelj v Stopneah Anton Hren. Rešilo se je neko vprašanje zaradi krminske šole. Dovolilo se je 5000 K brez- obrestnega posojila obmejni šoli na Stajerskem pod pogojem, da bo učni jezik slovenski; 300 je dobila po enakem pogojem neka šola na Koroškem. Odobrilo se je priznanje nove po- kroviteljine, in sicer: posojilnica v Mariboru, 2. „Kmetška posojilnica za ljubljansko okolico“, 3. omizje „Za plotom“, hotel Seidel v spomin inženirja mecen Polaka, 4. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani, 5. ženska podružnica v Laščah 4. pokroviteljine. — Velika skupščina bo zborovala letos v Ptuj dne 8. septembra.

## Politiški pregled.

\* **Državni zbor.** Z veliko večino je po- slanska zbornica po kratki debati sprejela nujni predlog socialnih demokratov glede zavarova- nja delavcev za starost in onemoglost. Minister baron Bienenrth je izjavil, da si bo vlada v smislu prestolnega govora prizadevala ustvariti zavarovanje, ki bo zaslužilo tako ime. Seveda se bo treba pri tem ozirati na moči državnih finane in na domačo produkcijo. Vlada upa, da bo mogla tozadevni zakonski načrt predložiti parlamentu takoj v jeseni, ko se zopet sestane, kar se zgodi naj- brže 3. novembra. Zakon pa ne bo obsegal le reforme bolniških blagajnic, zavarovalnic zoper nezgode, za starost in onemoglost de- lavcev, temveč bo skrbel tudi za tisti krog samostojnih gospodarjev, ki so po svojem živ- ljenju najbližji delavcem in ki so ravno tako potrebni preskrbe v starosti in onemoglosti. — Ministrovo izjavo je zbornica živahno odobra- vala. — Posl. Axmann je predlagal, naj se tudi tistim privatnim uradnikom, ki so glede dohodkov enaki delavcem, oziroma samostojnim gospodarjem, priznajo državni prispevki k ren- tam. — Poslanec Hribar je interpeliral skupno vlado, naj bi se v ministrstva poklicali uradniki, ki so večji jugoslovanskih jezikov. — Poslanec Žitnik je interpeliral justičnega in poljedelskega ministra glede jezika pri od- lokih v agrarnih operacijah na Kranjskem. — Končno je odgovoril minister Marchet na interpelacijo nemških poslancev zaradi češke Komenskega šole na Dunaju. Minister je po- vedal, da se z njegovo naredbo glede izpitov na imenovani šoli ni ničesar izpremenilo v pravnem oziru. Svojo naredbo je naznanil 5. maja t. l. v proračunskem odseku, ne da bi se bil kdo proti temu oglašil. Glede podelitve javnosti šolam na Niževavstrijskem je opozarjal minister na svojo izjavo v proračunskem od- seku, ki temelji na razsodbi državnega sodišča, zaradi katere razsodbe je na Niževavstrijskem le nemščina v deželi navadni jezik. — Posl. Horský: „Kaj pa so 450.000 Čehov na Niževavstrijskem?“ — Minister je končno še izjavil, da Komenskega šola sploh ne more dobiti pravice javnosti. — Poslanec Soukup je utemeljeval nujni predlog zaradi uvedbe splošne enake, direktne in tajne volilne pravice za nekatere deželne zbornice. Poslanec Soukup je rekel v svojem utemeljevanju, da so socialni demokrati vložili ta nujni predlog zato, naj bi

vlada z uvedbo splošne volilne pravice pre- skrbela delavcem pristojni jim vpliv na de- želne zadeve, preden sanira deželne finance z zvišanjem davka na žganje.

\* **Dunajski župan proti Čehom.** Dne 2. t. m. je sprejel župan dr. Lueger v občinsko zvezo ljudskega pevca Lorenza. Pri tej priliki je imel nagovor, v katerem je rekel, naj ljudski pevci njemu in občinskemu svetu pomagajo germanizirati na Dunaj prihajajoče Čeha in jih preustvarjati v dobre Du- najčane. Češke kroge je sprva ta Luegerjev govor razburil, da so hoteli nanj reagirati, a kasneje so se pomirili, češ, Luegerja ni več smatrati za resnega človeka.

\* **Imenovanje hrvaških škofov.** Z Dunaja javljajo, da so prejeli iz Rima zaupne vesti, da je rimska kurija odbila enajstoroč kandidator, predloženih od barona Raucha, na izpraznjeni škofijski stolici v Djakovu in v Senju.

\* **Za odpravo smrtnih kazni na Ru- skem.** V dumi je podpisalo 105 poslancev predlog za odpravo smrtnih kazni. Predlog so podpisali vsi poslanci leve in mnogo okto- bristov.

\* **Reforme v Vatikanu.** Izšel je dne 6. t. m. papežev dokument o reformah kon- gregacij, kar je pri papeževi vladi isto, kakor razna ministrstva pri posvetnih vladah. Naj- važnejše reforme so sledeče: Sporne stvari, tako civilne kakor državnoopravne, se vzamejo kongregacijam ter se izročijo sodnim oblastim rota romana in signatura iustitiae. Kongrega- cije obdržijo le razsodbe v disciplinarnih zade- vah. Sv. oficij obdrži razsodbo v zadevi dogem glede zakramentov in mešanih zakonov. Kon- gregaciji sv. oficija ostane obramba verskih in npravnih nauk; načelnik ji ostane papež. Kon- zistorijalna kongregacija ima imenovanje ško- fov, nadzorovanje škofij in seminarjev. Glavni namen novih reform je, da se ločijo zakono- dajne in disciplinarne zadeve, ki ostanejo kon- gregacijam, dočim se vse sporne stvari izročijo sodnim oblastim. Nadalje se uredi postopanje prve instance in vzkljenega postopanja. Ubožni dobe brezplačno zagovornništvo ter se oproste vseh taks, dočim se srednjemovitim znižajo. Urede se tudi imenovanja, pravice in plače uradnikom.

\* **Uradni jezik v Dalmaciji.** Italijan- ski politični krogi so skrajno razburjeni, ker so socialistični poslanci izjavili, da se ne ma- rajo pridružiti zasnovani akciji proti vladni nameri, ki hoče urediti uradni jezik v smislu pravičnosti za Hrvate.

\* **Dva milijona za verski zaklad.** „Glasnik biskupije bosanske in sriemske“, or- gan djakovske škofije, javlja, da vsota — ki jo je uprava posestev škofije djakovske izročila verskemu zakladu za sedisvakance, t. j. od smrti škofa Strossmayerja — znaša dva mi- ljuna kron.

\* **Železniška pragmatika.** Akoravno železniška pragmatika za Hrvaško še ni zakon, ker ni še zakonito promulgirana, jo vendar trgovinski minister Košut izvaja z vso silo. Čuje se, da je izdal naredbo, po kateri ne sme biti nameščen na železnici nihče, ako ne zna madjarski.

\* **Popolna ustava v Rusiji?** Iz Pe- trograda javljajo: V soboto je bil ministrski predsednik Stolipin v posebni avdijenci pri carju, prej nego je odpotoval v finsko vodovje. Avdijenca je trajala eno uro. Ministrski pred- sednik je poročal carju o stanju v Rusiji in je rekel, da se je stanje v deželi znatno izpreme- nilo in da je nade, da pride v kratkem času do popolnega miru in reda v dr- žavi. Zato da je prišel čas, da car izpolni svoje obljube o svobodščinah. Car Nikolaj je povsem privolil v ta predlog Stolipina in je obljubil, da po svojem povratku podeli obljubljene svobodščine. Tudi Židje bodo baje proglašeni ena- kopravni z drugimi državljani.

## Jubilejski dar.

**Učitelstvo — sebi!** Učiteljsko društvo za postojnski okraj 200 K kot čisti dohodek jubilejskega koncerta, ki ga je priredilo društvo v proslavo 60let- nega vladarskega jubileja Nj. Velikanstva ce- sarja Franca Jožefa I.; g. Ivan Thuma, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Postojni, 5 K; Janko Žirovnik iz St. Vida za v juniju razprodane Narodne pesmi za šolsko mladino 60-74 K; g. Joško Bergant, učitelj na Turjaku, za tekoče leto 24 K; Troštov Metodek z Iga 5-20 K; učiteljsko v Rajhenburgu 8 K; g. Miloš Roš iz Hrastnika 1 K; g. Anton Smrdelj iz Ljubljane 10 K; g. Josip Kobal iz Dolenjavi pri Senožečah 2 K; učiteljsko na Vranskem za julij 6 K; Ljubljansko učiteljsko prikegljalo v dan sklepa šolskega leta 5 K; člani izobraževalnega društva v Dolenjavi pri Senožečah 14-40 K mestno vstopnine k jubilejnemu kon- certu v Postojni; gđ. Angela Troštova iz Vodice 2 K; g. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; skupaj 345-34 K; zadnjič izkazanih 2617-80 K; skupaj 2963-14 K. Bog plati!

## Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

## Vestnik.

**List za šoli odraslo mladino** začne izhajati šeta mesec v Učiteljski tiskarni. Vsebinsko listu bo poučna in zabavna. Naslov mu bo Naša bodočnost.

„Naša bodočnost“, poučen in za- baven list za odraslo mladino, bo nepolitiški in nestranski. Poleg leposlovnega dela bo obsejal članke poučne vsebine iz slovenske in slovanske zgo- dovine, zemljepisja, cerkvene zgodovine, prirodoslovja, nar- odno-gospodarske sestavke, članke iz narodne kulture, opise slovenskih slavnih mož, lite- rarne uvode i. t. d. — Somišljenike iz učiteljskega in drugih stanov prosimo, da list gmotno in duševno podpirajo in ga razširjajo križem slovenske domovine. Kdor ima čut in srce za vzgojo ljudski šoli odrasle mladine, ki se čestokrat rada izgubi in zaide na napačno pota, ga prosimo, da stopi v krog sotrudičkov „Naše bodočnosti“ ter pošljejo na podstavi zgoraj omenjenega programa primerne članke za list, in sicer za zdaj kar na naslov Učiteljske tiskarne.

**Letnino za učiteljski konvikt** je plačal tov. Matija Hiti iz Doba. Hvala!

**Za slepe otroke.** Kakor nam poročajo, se odda meseca septembra 1908 v c. kr. vzgojnem zavodu za slepce na Dunaju dvoje mest ustanove dvornega svetnika viteza Zhish- mana. Do teh ustanov imajo pravico slepi ubožni otroci obojega spola brez razlike vero- izpovedanja in sicer najprej takšni, ki so rojeni na Kranjskem, potem takšni, ki so rojeni na Koroškem in naposled takšni, ki so rojeni na Stajerskem. Prošnje, ki jih ob dokazanem ubožstvu ni treba kolikovati, je vložiti pri rav- natelstvu c. kr. vzgojnega zavoda za slepce na Dunaju II., Wittelsbachstrasse 5, najkasneje do 30. julija 1908. Prošnjam je priložiti rojstni list, domovinski list, krštni list, ubožni list, izpričevalo o cepljenih kozah in izpričevalo, da je prosilec dobrega zdravja kakor tudi reverz, s katerim se zavezujejo starši ali njih namest- niki, da bodo gojenca, ako se sprejme, na svoje stroške pripeljali, v zavod ter po dokon- čani izobrazbi ali če drugače pride uradno naročilo, prišli ponj ter ga prevzeli v nadaljno preskrbo.

**Mestne ljudske šole ljubljanske** imajo vse v svojih izveštjih na prvem mestu cesarjevo sliko, potem pa spise o cesarjevi vladarski šestdesetletnici. Izveštje I. deške ljudske šole ima še spis „Počitniška naselbina za ubožne otroke ljubljanskih ljudskih šol, ki ga je spisal vodja J. Dimnik.“

**Na I. 5. razredni deški ljudski šoli** (na Ledini) je bilo 679 učencev, od katerih je bilo 672 Slovencev. Sposobnih za vstop v višji razred je bilo 562, nesposobnih pa 111 učencev.

**Na II. deški ljudski šoli** je bilo v osmih razredih s sedmimi paralelkami 768 učencev, od katerih so bili le 4 neslovenske narodnosti. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 613, nesposobnih pa 153 učencev.

**Na III. deški petrazredni** z eno paralelko je bilo 272 učencev, razun dveh vsi Slovenci. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 245, nesposobnih pa 26 učencev.

**Na mestni slovenski osemrazredni deški ljudski šoli pri Sv. Jakobu** z 11 paralelkami je bilo koncem leta 1081 učen- ko, po narodnosti 1050 Slovencev, 11 Nemk in 20 drugih narodnosti. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 933, nesposobnih pa 134. Po- učevalo je na zavodu poleg voditeljice še 11 stalnih učiteljic, 1 katehet, 5 pomožnih učiteljic, 4 suplentke in 2 radovoljki.

**Tečaj za učitelje, ki bi poučevali v trgovskih strokah na obrtnih nadalje- valnih šolah** bo od 15. septembra do 1. ok- tobra t. l. na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani in je deželna vlada na podlagi prijav in stavljanih predlogov določila za sleden- tovarise učitelje in nadučitelje: s Kranjskega: Franca Ivana v Kranju, Emila Tom- siča v Šmartnem pri Litiji, Karla Ma- h-koto v Trzinu, Franca Ranta v Radečah pri Zidanem mostu, Ivana Stepišnika v Toplicah-Zagorju, Vincenca Zaletla v Po- stojni, Otmarja Novaka in Rudolfa Pleš- kovica v Idriji (rudarska šola), Jakoba Pretnarja, Franca Gärtnerja na I. ozir. na II. mestni slov. deški šoli v Ljubljani, Antona Likozarja v reševalnici za zane- marjene dečke na Rakovniku, Viktorja Mi- heliča v St. Vidu nad Ljubljano in Rudolfa Kumpa v Cerknici; iz Goriske: Alojzija Urbančiča iz Mirna, Avgusta Tan- ceta iz Nabrežine, Rudolfa Vižintina iz Renč, Pavla Mediča iz Gabrovice in Maksa Kuntika iz Solkana; s Stajerskega: Franca Pristovška iz Zaleca in Josipa Korbana iz Gornjega grada.

**Okrajna učiteljska konferenca lo- gaškega okraja** se je vršila dne 1. julija v šolskem poslopju v Dolenjem Logatecu. V pro- slavo 60letnega vladanja Nj. Velikanstva ce- sarja Franca Jožefa I. je bila najprej slovesna sv. maša. Takoj po maši se je podalo učitel- stvo v šolsko poslopje h konferenci, ki jo je otvoril g. nadzornik za govorom, v katerem je proslavljal redek slučaj 60 letnega vladanja Nj. Velikanstva in navajal učiteljsko h hvaležnosti, ki jo dolguje predvsem svojemu dobremu ce- sarju kot najvišjemu prijatelju, zaščitniku in

podporniku šolstva. V lepih besedah je združil g. nadzornik izraze hvaležnosti z vdanostno iz- javo, ki jo je prečital glavarju in učitelstvu ter prosil, da jo naj predloži visokemu predsedstvu vojvodine Kranjske, da jo isto predloži pred Najvišji prestol kot izraz vroče ljubezni. Kot darilo pa podaja Nj. Velikanstvu sveto obljubo, da bo delalo vedno z vsemi močmi za srečo ljudstva in procvit nežne mladine, ki jo tako ljubi. — Navdušeno je učitelstvo pritrdilo tej vdanostni izjavi s trikratnim „Slava!“ in s cesarsko pesmijo. Gospod okrajni glavar se je zahvalil c. kr. okr. šol. nadzorniku za govor. Nato je pozdravil g. c. kr. okr. glavar vse logaško učitelstvo kot novi predsednik c. kr. okr. šol. sveta in poprosil učitelstvo, da bi delalo vneto v prosepah ljudske izobrazbe, ob- enem pa da bi imelo tudi zaupanje na c. kr. okr. šol. svet, ki želi, da se šolstvo v logaškem okraju kolikor mogoče povzdigne. — Gospod nadzornik za tem otvori konferenco s po- zdravom in imenuje za svojega namestnika c. kr. ravnatelja idrijske šole tov. Alojzija Novaka. V nadaljnjem nagovoru se je spominjal umrle tovarišice blage in ljube g. Modrijan-Pernškove, na kar je vstalo vse učitelstvo s sedežev v znak žalosti nad to izgubo. Ko sta bila per acclamationem voljena za zapisničarja tov. A. Semč in tov. gđ. Minka Turkova, se je preslo na dnevni red. Tov. Kostanjevec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, je razpravljal o temi: Zakaj je slovniški pouk potreben v ljudski šoli? Da- si je vsebina slovnične shoparna, vendar jo je znal predavatelj tako živiti, da je vse učitelstvo z zanimanjem sledilo njegovim preiz- kušenim navodilom. S prav toplimi besedami se je zahvalil ob sklepu g. nadzornik preda- vatelju za jedrnat podatke pri slovniškem pouku, čemer je učitelstvo pritrdilo z vidno hvalež- nostjo. — Na to določi g. nadzornik za re- ferentnjo o temi: Kako praznuj ljudska šola šestdesetletnico vladanja Nj. Velikanstva Franca Jožefa I., gđ. Jelenčev iz Godoviča. Tudi ta je posteno rešila svojo nalogo. — Tov. Punčuh, nadučitelj in župan iz G. Logateca, prebere svoj referat: Razvitek šolstva logaškega okraja za vladanja presvetlega vladarja F. J. I. Re- ferat je bil jako poučen in učitelstvo je zvedlo o šolah domačega okraja marsikaj zanimivega. Tudi temu se g. nadzornik zahvali. V knjiž- nični odbor so bili voljeni tov. Punčuh, Čuk, Delak, Legat in gđ. Pehani. V stalni odbor so prišli tov. Šest, Ropič, Likar, Benedek in gđ. Pehani. — Ko se je zahvalil ravnatelj Novak g. nadzorniku za vodstvo konferenco, jo je ta zaključil s prošnjo, da naj se zápoje še enkrat cesarska pesem. Po konferenci se je podalo vse učitelstvo k slavnostnemu banketu, kjer se je veselilo skoraj do večera ob vselem prepevanju in kramljanju. Se ve, da je bilo pri tej priliki tudi dokaj navdušenih napitnic.

**Okrajna učiteljska konferenca za postojnski okraj** smo imeli po dolgih letih zopet enkrat v Postojni dne 27. junija t. l. z že priobčenim vzporedom. Pred zboro- vanjem se je učitelstvo z gg. nadzornikom in voditeljem okr. glavarstva udeležilo slovesne sv. maše. Po maši nas je najprej slikal domači fotograf g. M. Šeber, takoj na to pa smo se zbrali v bivši telovadnici, ki je bila vsa z ze- lenjem in cesarjevim kipom okrašena. Najprej pozdravi g. okr. šol. nadzornik navzoče učiteljsko in predsednika okr. šol. sveta g. Schit- nika nato navdušeno proslavlja presvetlega ce- sarja. Dalje prečita g. nadzornik vdanostno izjavo ki se soglasno odobri in odda voditelju okr. glavarstva, da jo on dalje izroči. Le- ta potem v daljšem govoru pozdravi učitelstvo ter mu obljubi svojo pomoč, poudarjajoč, da je in bo vselej najboljši prijatelj učitelstva, kar vzme to z veseljem na znanje. Za tem preidemo k dnevnemu redu. V prvo poda g. nadzornik — kakor slednje leto — prav temeljito sestavljeno poročilo o nadzorovanju tuokrajnih šol. — Za njim poroča vadniški učitelj tov. J. Kostanjevec o slovniškem pouku na ljudskih šolah, katero poročilo pa je bilo, žal, preveč prirojeno za vadniške šole; zakaj snov, ki naj bi se po njegovem mnenju pre- delala na ljudskih šolah, je mnogo preobširna in detajlirana, torej nemogoča iz enostavnega vzroka, ker nam ne dostaja potrebnega časa. Dalje je njegova trditev, da se vadi slovniški pouk brez posebnih „slovnice“, vsaj za novince in pa za šole z več oddelki neprava; saj mo- ramo poleg kratke slovnice v Ganglovem dru- gem berilu na šolah z oddelki jemati na pomoč še prenuoge vaje iz vseh štirih „Vadnic“ tako, da jih pred ukom napisujemo na šolske table. Tudi njegovo mnenje, da bodi slovniški pouk individualen, je uvaževanja vredno; toda bojim se, da se ne bi znal novinec v celem kaosu prav nič kretati; zato izrekam že davno izraženo željo učitelstva, da bi se k „Tretjemu berilu“ Ganglovemu na podlagi teh berilnih sestavkov priredila primerna „slov- nica“, podobna „Vadnicam“. Podal nam je pa tov. Kostanjevec v kratkem času svojega pre- davanja več koristnih nasvetov, od katerih na- vajam le enega. Opozoril je namreč učitelstvo, da naj se učitelj, kadar nastopi novo službo in hoče uspešno poučevati slovnico, predvsem se- znani z n a r e č j e m dotičnega kraja, ker le, potem lahko odvaja otroke raznih pogreškov, ki se jih navadno mnogo nabaja v domači go- vorici. Res vzorno poročilo je bilo končno spre- jeto z odobravanjem. — Temo: „Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetlega